

Expo

Zot Geweld/Dwaze Maagd

'C(H)OEURS', Alain Platel - les ballets C de la B, Teatro Real ©Chris Van der Burght

Eind deze zomer start in Mechelen de expo 'Zot Geweld/Dwaze Maagd', een bruisende ode aan het iconische beeld van kunstenaar Rik Wouters. Een voorstelling van de Amerikaanse pionier van de moderne dans Isadora Duncan was de inspiratie voor dit werk. Dans is daarom één van de centrale thema's en loopt als een rode draad doorheen de expo.

door Staf Vos (Het Firmament)

Rik Wouters (1882-1916) raakte gefascineerd door dans na een voorstelling van Isadora Duncan die hij in de Muntchouwburg bijwoonde in 1907. Hij was overdonderd door de manier waarop Duncan haar sierlijk lichaam overleverde aan de wiegende muziek, in een roes van golvende bewegingen. Terug thuis probeerde hij vruchteloos enkele van haar houdingen te schetsen en wilde hij haar bewegingen vastleggen in een beeldhouwwerk. Dit resulteerde in het beeld 'Het zotte geweld', dat in het Frans 'La vièrge folle' werd genoemd. Het werd één van zijn meest iconische beelden.

Wouters was niet de enige kunstenaar die door dans geïnspireerd werd. Door de eeuwen heen trachtte men vluchtige dans te 'grijpen' met beelden, tekeningen, fotografie en film en er op deze manier sporen van te creëren. De tentoonstelling 'Zot geweld/Dwaze maagd' is een kruispunt van deze sporen uit diverse artistieke disciplines en toont een mix van hedendaagse kunstwerken en bekende klassiekers. Deze kunnen op hun beurt dansers inspireren tot nieuwe creaties.

VERDERF OF DISCIPLINE?

Op antieke Griekse vazen zie je zowel nobele dansfiguren als dronken volgelingen van Dionysos. Plato wist dat jongens en meisjes moesten leren dansen als onderdeel van een goede opvoeding, maar hij zag ook het gevaar wanneer ze het 'vulgaire' en 'verachtelijke' gingen imiteren. In het christelijke Europa was de veroordeling duidelijker: enkel de onsterfelijke ziel was van belang, terwijl in dans volgens predikanten louter het sterfelijke lichaam werd aangesproken. Tal van historische bronnen gewagen van ongerustheid over dans als teken van duivelse aanwezigheid, ziekte, waanzin en dood. Getuigen daarvan zijn de vele Danse macabre-illustraties die zich in de vijftiende en zestiende eeuw verspreidden over Europa.

Tot in de vroege twintigste eeuw zette deze negatieve beeldvorming zich voort en werd dans geassocieerd met immoraliteit, prostitutie en het bedreigende niet-menselijke. De Belg Félicien Rops toonde in 'La Mort qui danse' (1865) de balletdanseres/

prostituee als ziektebrengend skelet. Ook het voyeurisme in werk van Edgar Degas en James Ensor past in deze traditie. Anderzijds kon dans ook heilzaam en prestigieus zijn. Een schets van Pieter Bruegel uit 1564 toont bijvoorbeeld hoe dansen een kuur was voor epileptici in de jaarlijkse processie van Sint-Jans-Molenbeek. Hovelingen en burgers wilden zich onderscheiden van de vulgaire boerendansen en ontwikkelden het gedisciplineerde en virtuoze hofballet en talloze sociale dansrituelen.

Félicien Rops, 'La Mort qui danse', 1865. Musée Félicien Rops. Namen ©Musée Rops

HET NATUURLIJKE LICHAAM

De Amerikaanse moderne-danspionier Isadora Duncan maakte komaf met deze tegenstelling tussen lichaam en moraal en overtuigde de Europeanen dat het lichaam van nature goed was. Enkel de manier van dansen of de context zorgde voor associatie met erotiek en verderf. Ze bracht vanaf 1898 performances die braken met de conventies van het klassieke ballet en een 'vrijer' lichaam toonden, blootsvoets en zonder korset. Stilaan groeide dans uit tot een volwaardige kunstvorm, evenwaardig aan de gevestigde kunsten van woord, klank en beeld. Duncan en vele dansers na haar - van ballet tot expressionisme - werden 'hot' als inspiratiebronnen voor kunstenaars als Auguste Rodin, Antoine Bourdelle, Wassily Kandinsky of Juan Miro, die beweging, kracht of charisma probeerden te vatten.

LICHAAM EN RUIMTE IN VRAAG GESTELD

De postmoderne dans reageerde vanaf de jaren 1960 tegen het expressionisme en idealisme van de moderne dans. Dans diende niet meer om utopische idealen van schoonheid, waarheid, vrouwelijkheid of gemeenschapsgevoel uit te drukken, zoals Duncan wilde. Het werd een kunstvorm om de betekenis van het lichaam te onderzoeken en daarbij alles in vraag te stellen. Hedendaagse choreografen zoals Pina Bausch, Alain Platel en Wim Vandekeybus ontwikkelden bijvoorbeeld nieuwe vormen van onderzoekend danstheater. Platel toont in zijn laatste werken regelmatig spastische en psychotische bewegingen op de scène. Beelden van waanzin en ziekte, geprojecteerd in de tentoonstelling, worden door hem gebruikt om iets te vertellen waarin de toeschouwers zichzelf herkennen.

Grenzen tussen disciplines en ruimtes vervagen. Beeldende kunst en film hebben een groot aandeel in de scenografie. Dansfilm en -fotografie leveren weliswaar autonome kunstwerken op. Toch worden ze ook in de virtuele wereld gebruikt om publiek te lokken of te laten nagenieten. Hedendaagse choreografen zoeken voor sommige performances ook naar minder voor de hand liggende locaties, zoals musea. In de tentoonstelling 'Zot Geweld/Dwaze Maagd' loopt daarom een uitgebreide dansprogrammatie die van de wisselwerking tussen 'dode' beelden en 'levende' kunstpraktijk een bijzondere belevenis wil maken.

Zot Geweld/Dwaze Maagd:

26 augustus tot 11 december 2016, Museum Hof van Busleyden, Mechelen

Een tentoonstelling van Musea & Erfgoed Mechelen, het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen, Het Firmament en Academie Mechelen. Alle info en randprogrammatie op www.musemechelen.be

Reserveer een exclusieve rondleiding door co-curator Staf Vos (Het Firmament) op 15/09 (20 uur) of 20/11 (14 uur) via contact@hetfirmament.be of 015 34 94 36.